

дати динаміки науково-технологічному розвитку. [2]. Одним з першочергових напрямів у підвищенні ефективності промислового виробництва залишається проблема вдосконалення його технологічної структури. Держава має підтримувати ті інновації, які вкладаються у виробництва вищих технологічних укладів або поліпшують ресурсну базу економіки (сприяють екологізації виробництва, ведуть до зростання людського капіталу, забезпечують впровадження проектів з енергозбереження тощо) [3].

Список літератури

1. Сизоненко, В. Політика і стратегія інноваційного розвитку України: євроінтеграційний аспект [Текст] / В. Сизоненко // Вища школа. – 2008. – № 6. – С. 29 – 36.
2. Федулова, Л. Перспективи інноваційно-технологічного розвитку промисловості України [Текст] / Л. Федулова // Економіка України. – 2008. – № 7. – С. 24 – 35.
3. Шира, Т. Б. Вплив інноваційно-технологічного потенціалу підприємства на конкурентоспроможність інноваційного продукту [Текст] / Т. Б. Шира // Фінанси України. – 2006. – № 1. – С. 43 – 51.
4. Якубовський, М. Інфраструктура – фактор прискорення інноваційного розвитку промисловості [Текст] / М. Якубовський, В. Шукін // Економіка України. – 2007. – № 2. – С. 27 – 36.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© О.А. Кулініч, Н.М. Федоренко, 2009.

УДК 339.187.6(477)

В.А. Тупчій, канд. екон. наук (ПФ ХДУХТ, Первомайськ)

Ю.І. Тупчій, канд. екон. наук (ПФ ХДУХТ, Первомайськ)

Н.В. Бондаренко, (ПФ ХДУХТ, Первомайськ)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ

Розкрито економічну природу лізингу як особливого виду фінансових послуг. Виявлено відмінність лізингу від оренди. Висвітлено основні переваги та проблеми лізингу в Україні, запропоновано комплекс заходів щодо найліпшого його розвитку.

Раскрыта экономическая сущность лизинга как особенного вида финансовых услуг. Вывявлено отличие лизинга от аренды. Высветлены основные преимущества и проблемы лизинга в Украине, предложен комплекс мероприятий по улучшению его развития.

Disclosed to the economic essence of leasing as a special type of financial services. Revealed distinct from the lease rental. Vysvetleny main advantages and

problems of leasing in Ukraine, the proposed set of measures to improve its development.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Економічна ситуація сьогодення ставить перед українськими підприємствами низку питань: як затвердитись в умовах зростаючої конкуренції, скорочення частки ринку, складнощів пошуку партнерів та обмеженості фінансових ресурсів.

Лізинг являє собою найперспективніший фінансовий інструмент, який здатний ефективно розвивати виробництво, активізувати інвестиційний процес у державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні не існує єдиного тлумачення сутності такої економічної категорії, як лізинг, у зв'язку з відмінністю законодавчої бази, податкової систем, систем звітності та обліку.

В економічній літературі лізинг розглядається з одного боку, як одна з форм кредитування, оскільки передбачає вкладення ресурсів на умовах платності та повернення в основний капітал. З іншого боку, як форма інвестицій, оскільки лізингодавець та лізингоотримувач оперують капіталом не у грошовій формі, а в натуральній.

Лізинг – це сукупність економічних та правових відносин, у зв'язку з якими лізингодавець зобов'язується придбати у власність вказане лізингоотримувачем майно у обраного ним продавця та надати лізингоотримувачу дане майно за платню у тимчасове володіння та використання з правом подальшого викупу.

Мета та завдання статті. Метою статті є виявлення відмінності лізингу від оренди, розкриття основних переваг та проблем лізингу в Україні та запровадження комплексу заходів щодо активізації ринку лізингових послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку України законодавство у сфері регулювання лізингових операцій передбачає застосування положень Господарського, Цивільного кодексів, Закону «Про оподаткування прибутку підприємств», «Про фінансовий лізинг» [1-5].

Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про лізинг» від 11.12.2003 р., як і Закон України «Про фінансовий лізинг», визначає тільки один вид лізингу – фінансовий. Інші види лізингу, як вважають члени робочої групи з розробки законопроекту «Про фінансовий лізинг», – це види оренди, які регулюються новими Господарським і Цивільним кодексами і не потребують окремих законів.

Але, відмінності у правовому регулюванні цих форм найму, у складі орендної платні та лізингового платежу, можливості переходу

об'єкта фінансового лізингу у власність наймача на фоні фактичної заборони щодо укладання договорів оренди з викупом, інші переваги лізингу створюють умови підміни понять й укладання договору лізингу там, де мають місце суто орендні відносини.

Чітке визначення лізингової операції має важливе практичне значення, оскільки при недоотриманні встановлених законом правил її оформлення, вона не може бути визнана лізинговою угодою, що для учасників операції може обернутися несприятливими фінансовими наслідками [6, с. 276].

На відміну від оренди, де суб'єктами відносин виступають орендодавець та орендар, лізингові операції регулюють багатосторонні відносини між лізингодавцем, лізингоотримувачем, виробником (продавцем) майна та іншими юридичними та фізичними особами (банками, страховими компаніями).

Лізинг виступає ефективним фінансовим механізмом, що дає можливість придбати необхідну техніку на умовах поступової сплати коштів, зароблених, зокрема, на її експлуатації. Суттєвим є те, що при лізингу платежі зафіксовані, а якщо нерухомість знаходиться в оренді, то вартість його оренди постійно зростає.

Згідно з Законом «Про фінансовий лізинг» не можуть бути предметом лізингу земельні ділянки та інші природні об'єкти, єдині майнові комплекси підприємств та їх відокремлені структурні підрозділи (філії, цехи, дільниці) [2].

Як вже зазначалося найбільш поширеним видом лізингу є фінансовий. Фінансовий лізинг передбачає, що лізингоотримувач після сплати всіх лізингових платежів по договору має право власності на лізингове майно. Водночас оренда майна такого права не дає, окрім випадків, якщо це обумовлено договором у формі купівлі-продажу майна. Ще однією з відмінних ознак є те, що у разі орендної угоди відповідальність за якість майна несе орендодавець, а у разі лізингових відносин лізингодавець не відповідає за якість майна, окрім випадків, коли він самостійно обирає продавця.

Необхідно також зауважити, що лізингодавець є власником об'єкта угоди лише формально, навіть ризик втрати майна несе лізингоотримувач. На відміну від лізингових відносин, у разі угоди оренди ризик випадкової втрати майна несе орендодавець.

Основними перевагами лізингу є надання сервісу на передане устаткування та відсутність оформлення закладу. Що робить лізинг альтернативою довгостроковому кредитуванню. Але дані переваги роблять лізинг в Україні дорогим інструментом. Це пов'язано з тим, що в платежі по лізингу включається відсоткова ставка по банківському

кредиту, який, як правило, використовує лізингодавець для купівлі устаткування. Крім того, враховуючи накладні витрати, страховку та бонус лізингодавця, подорожчання предмету лізингу може складати від 30 до 60%, в порівнянні з його первісною вартістю.

Станом на 01.01.2009 р. вартість послуг лізингових компаній коливається від 14 до 30% на рік. На вартість послуг, як правило впливає фінансовий стан позичальника, валюта фінансування, а також наявність додаткових послуг.

Важливим питанням залишається амортизація устаткування, оскільки існують розбіжності в законодавчо-нормативній базі. Так, згідно з Законом України «Про лізинг»: об'єкт передається на строк, за яким амортизується не менше 60% його вартості на момент підписання договору, а по закінченні терміну договору об'єкт переходить у власність лізингоотримувача або викуповується ним за залишковою вартістю. Згідно з Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» об'єкт передається на строк, який амортизується не менше 75% його первісної вартості за нормами, встановленими цим же Законом; орендатор зобов'язаний придбати об'єкт протягом або по закінченні дії договору.

Проблемою також є великі строки амортизації устаткування за українськими нормативами. Наприклад, квартальна норма амортизації предметів третьої групи (виробниче устаткування) складає 6%, тобто 24% на рік. Оскільки амортизація нараховується на залишкову вартість для лізингодавця це означає, що поки вартість предмету лізингу буде зменшено до нуля, мине не менше десяти років. Тобто на папері об'єкт лізингу буде знаходитися у лізингоотримувача, а фактично все ще буде числитися на балансі лізингодавця й на третину не амортизований.

Існують протиріччя законів щодо сублізингу. Зокрема, в Законі «Про лізинг» сублізинг дозволений, а згідно з Цивільним кодексом предмет лізингу передається лізингоотримувачу у виключне використання [1].

Залишаються неврегульованими питання щодо оподаткування лізингових операцій. Так, відповідно до пп. 3.2.2 Закону України «Про податок на додану вартість» не є об'єктом оподаткування операції з передачі майна лізингодавця, що є резидентом, у користування лізингоотримувачу згідно з умовами оперативного лізингу та його повернення лізингодавцю після закінчення терміну дії такого договору. Згідно з пп. 3.1.1 цього Закону оподатковуються операції з оплати вартості послуг за договорами оперативного лізингу, тобто лізингові платежі. Таким чином, якщо лізингова операція здійснюється на території України, то її оподаткування є досить логічним. Якщо ж лізингодавець є резидентом України, а об'єкт лізингу придбається за межами України

і ввозиться, то ввезення на митну територію України відповідно до пп. 4.1.2 є об'єктом оподаткування, і в цьому випадку оподатковується як ввезення майна, так і сплата лізингових платежів. Передача об'єкта фінансового лізингу оподатковується, оскільки за своєю суттю це – операція продажу, а продаж відповідно до пп. 3.1.1 є об'єктом оподаткування. Проте в Законі «Про податок на додану вартість» чітко не визначено ані механізму сплати такого податку, ані механізму відшкодування [4, 6, с. 294].

Висновки. Отже, для найліпшого розвитку лізингу в Україні доцільно провести комплекс заходів:

- коригування у відповідності з потребою економіки систему законодавчого забезпечення лізингового бізнесу, приведення його у відповідність з міжнародним законодавчим полем у сфері лізингу;

- реформування податкового законодавства в частині стимулювання лізингових операцій, а саме: надання податкових пільг, впровадження швидкої норми амортизації для об'єктів лізингу, застосування спрощеної процедури повернення майна;

- розробка єдиної методики розрахунку лізингових платежів;

- створення чіткого механізму розподілення ризиків між суб'єктами лізингових операцій;

- розробка державної програми підтримки лізингу, яка б передбачала залучення банківського сектору до розвитку лізингових послуг;

- створення лізингових центрів, які б спеціалізувалися на обслуговуванні малих підприємств.

Впровадження наведених дій сприятиме збільшенню виробничої міцності українських підприємств, випуску конкурентоспроможної продукції, збільшенню прибутку та податкових надходжень в бюджети різних рівнів.

Список літератури

1. Про внесення змін до Закону України «Про лізинг» [Текст] : закон України: [від 11.12.2003].

2. Про фінансовий лізинг [Текст]: закон України : [від 16.12.1997].

3. Цивільний Кодекс України [Текст] : від 16.01.2003.

4. Про податок на додану вартість [Текст]: закон України : [від 03.04.1997].

5. Про оподаткування прибутку підприємств [Текст] : закон України: [від 22.05.1997].

6. Горбач, Л. М. Ринок фінансових послуг [Текст] : навч. посібник / Л.М. Горбач, О.Б. Каун. – К. : Кондор, 2006. – 436 с.

7. Онищук, Я. В. Розвиток лізингу в Україні [Текст] / Я. В. Онищук // Фінанси України. – 2005. – №7. – С. 106–113.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© В.А. Тупчій, Ю.І. Тупчій, Н.В. Бондаренко, 2009.